

Nr 11.

Första kammarens allmänna beredningsutskotts utlåtande i anledning av väckt motion angående enhetliga bestämmelser för telefonsamtal och postbefordran inom en och samma kommun.

I en inom första kammaren väckt, till dess allmänna beredningsutskott hänvisad motion, nr 71, har herr *Lundqvist m. fl.* hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville giva telegrafstyrelsen och generalpoststyrelsen sådana direktiv, att i motionen anförda synpunkter vinna beaktande.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har tagit del av yttranden från telegrafstyrelsen och generalpoststyrelsen över en inom andra kammaren väckt likalydande motion samt berett tillfälle för Svenska landskommunernas förbund att inkomma med yttrande.

Telegrafstyrelsen anför bl. a. att 1946 års riksdag bemyndigade Kungl. Maj:t att låta vidtaga åtgärder för förbättring av landsbygdens telefonförhållanden. Dessa åtgärder, baserade på förslag av 1944 års telefonkommitté, inneburo bl. a. att abonnenterna bereddes möjlighet att som regel utväxla samtal utan särskild periodavgift (»fritrafik»), förutom inom egen kommun, även med plats, där vederbörande präst, provinsialläkare, distriktsveterinär och landsfiskal är placerad. Denna förmån av fritrafik har till stora delar genomförts. Fritrafik inom samma kommun är så gott som genomförd. — Det är styrelsens avsikt att undersöka i vilken utsträckning den nya kommunindelningen medför, att abonnenterna icke kunna utväxla telefonsamtal utan särskild periodavgift inom egen kommun. Denna fråga hänger samman med automatiseringen av telefonnätet och landets indelning i s. k. nätgrupper. Taxan för samtal mellan två orter är i hög grad beroende av till vilka nätgrupper de båda orternas telefonstationer hänföra sig. Möjligheterna att tillgodose kraven på fria samtal med läkare, polismyndigheter etc. bli i viss mån beroende på storleken av dessas distrikt, och pågående revideringar av bl. a. landsfiskalsdistrikten skola om möjligt slutföras till den 1/1 1952, då kommunindelningen beräknas träda i kraft. Det är styrelsens avsikt att inom den närmaste tiden igångsätta en utredning för översyn av de föreliggande s. k. nätgruppsplanerna för automatiseringen, varvid även taxefrågorna för helautomatiskt expedierade samtal komma att be-

handlas. Vid denna översyn kommer hänsyn att tagas till alla på denna fråga inverkanse faktorer, däribland de synpunkter och önskemål som framförts i motionen. Med hänsyn till vad sålunda anförts hemställer styrelsen att motionen, i vad den berör telegrafverket, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Generalpoststyrelsen erinrar om att fr. o. m. den 1/7 1944 gäller i princip lokalporto för försändelser, som utväxlas mellan korrespondenter, som ha samma adresspostanstalt eller som bo i samma stad, köping eller municipalsamhälle. Genom tidigare gällande bestämmelser var lokalportots tillämplighetsområde på landsbygden tämligen begränsat. Till grund för nu gällande bestämmelser låg ett av generalpoststyrelsen efter verkställd utredning framlagt förslag i ämnet. Utredningen var föranledd av olika motioner, syftande till utvidgning av möjligheterna att på landsbygden utnyttja lokalportot. Efter moget övertvägande stannade styrelsen för principen adressområde = lokalportoområde, ehuru detta icke medförde lika stor utvidgning av lokalportots användning än som blivit fallet, om kommunindelningen lagts till grund härför. Styrelsen fann nämligen genom utredningen, att det skulle stöta på nästan oöverkomliga tekniska svårigheter att låta den kommunala och postala indelningen sammanfalla när det gällde att bestämma områden för tillämpningen av lokalporto. — Det genom förevarande motion framförda förslaget att efter kommunsammanslagningen låta den postala indelningen sammanfalla med den nya kommunindelningen när det gäller lokalporto överensstämmer i princip med vad som föreslogs i en av de motioner (1942 II: 251), som föranledde ovannämnda utredning. Ifrågasvarande motionär biträdde som sakkunnig utredningen och delade styrelsens uppfattning beträffande kommunen som lokalportoområde. Styrelsen finner därför nu liksom tidigare att det av praktiska skäl måste anses alldeles ogörligt att lägga kommunindelningen till grund för nya bestämmelser om lokalporto. Dessutom skulle postverkets inkomster minska med ca 2 miljoner kronor vid sådana bestämmelser, och då postverkets inkomstöverskott på senaste tiden visat tendens att sjunka, måste varje utveckling, som ogynnsamt påverkar postverkets ekonomi, f. n. undvikas. Generalpoststyrelsen är nu liksom tidigare av den uppfattningen, att sloandet av lokalportot och införandet av ett lämpligt avvägt enhetsporto för landet i dess helhet vore den lyckligaste lösningen av föreliggande fråga. I nu förevarande sammanhang anser sig generalpoststyrelsen dock icke böra framföra något förslag i detta hänseende.

Under hänvisning till vad sålunda anförts finner generalpoststyrelsen sig böra hemställa, att motionen icke måtte föranleda någon åtgärd i vad den avser frågan om postbefordran inom en och samma kommun.

Svenska landskommunernas förbund framhåller, att vikten av att kommunikationsförhållandena samt post- och telefonväsendet anpassas efter den nya kommunindelningen icke nog kan understrykas och att åtgärder i

motionens syfte närmast kunna betecknas såsom ett infriande av utav riksdagen gjorda utfästelser i samband med beslutet om den nya kommunindelningen.

Utskottet finner det angeläget att de nybildade storkommunerna snarast möjligt komma att framstå såsom verkliga enheter. Endast om så sker kommer kommunindelningsreformen att få avsett värde. En viktig förutsättning för en möjligast friktionsfri sammansmältning av hittillsvarande små kommunala enheter till livskraftiga storkommuner är enligt utskottets mening en ändamålsenlig utveckling av kommunikationsväsendet till möjligast enhetliga förhållanden inom dessa nya storkommuner. Motionärerna ha framhållit vikten av att enhetliga taxebestämmelser för postbefordran och telefonsamtal inom en och samma kommun genomföras, och Svenska landskommunernas förbund har understrukit, att åtgärder i motionens syfte äro påkallade.

På telefonväsendets område synes utvecklingen planmässigt gå i av motionärerna önskad riktning. I postalt avseende förefalla svårigheterna att följa kommunindelningen vara betydligt större. Det av motionärerna framförda kravet att den kommunala och den postala indelningen böra sammanfalla, så att lokalporto blir gällande inom landskommuner så väl som inom stadskommuner har tidigare varit föremål för prövning, men enligt generalpoststyrelsen skulle ett förverkligande av tanken möta nästan oöverkomliga tekniska svårigheter. Man har därför nödgats stanna vid en mindre utvidgning av lokalportoförmånerna enligt principen adressområde = lokalportoområde. Utskottet inser att betydande svårigheter kunna föreligga för genomförandet, i enlighet med motionärernas önskemål, av principen kommun = lokalportoområde och förbiser icke heller att den väsentliga utvidgning av landets lokalportoområden, som skulle bli följden av den postala indelningens anslutning till storkommunerna, måste medföra ett kännbart inkomstbortfall för postverket. Utskottet kan dock icke underlåta att framhålla att den nuvarande ordningen för bestämmandet av lokalportoområden är ur rättvisesynpunkt otillfredsställande. I detta sammanhang vill utskottet erinra om att generalpoststyrelsen för sin del uttalat sig för slopandet av lokalportot och införandet av ett lämpligt avvägt enhetsporto för hela landet. Utskottet är angeläget att framhålla att lika önskvärt som det enligt utskottets mening vore att lokalportoområdena i stort sett komme att sammanfalla med kommunerna, lika angeläget är det att en dylik reform icke genomföras på bekostnad av den postala servicen i andra avseenden. I mera glestbebyggda delar av landet, där postgången är otillfredsställande, är det t. o. m. viktigare att en förbättring därvidlag sker än att lokalporto medges inom den egna kommunen.

Utskottet finner de av motionärerna framförda önskemålen beaktansvärda och förväntar att de, liksom de av utskottet anförda synpunkterna, i

möjligaste mån måtte vinna beaktande vid utformandet av taxebestämmelser för telefonsamtal och postbefordran. Utskottet kan däremot icke förorda att riksdagen, i enlighet med motionärernas yrkande, skulle hemställa hos Kungl. Maj:t om direktiv till telegrafstyrelsen och generalpoststyrelsen rörande enhetliga bestämmelser för telefonsamtal och postbefordran inom en och samma kommun. Utskottet får därför hemställa,

att motion nr 71 ej måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 14 mars 1950.

På utskottets vägnar:

BERNHARD NÄSGÅRD.

Närvarande: herrar Näsgård, Sandberg, Birger Andersson, Ernst Hjalmar Nilsson, Lundqvist, Osvald, Johannesson, Göransson, Hesselbom, Karl Persson, Hjalmar Nilsson och Nyström.

Reservation

av herrar *Lundqvist, Osvald, Johannesson, Göransson* och *Nyström*, som ansett att utskottets utlåtande bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det angeläget — — — äro påkallade (lika med utskottet).

Utskottet delar denna uppfattning. Med särskilt understrykande av vad Svenska landskommunernas förbund i sitt yttrande anfört och under framhållande av hur viktigt det ur sociala synpunkter måste anses vara ått allt göres för att utan tidsutdräkt underlätta och stärka samhörigheten inom de nya storkommunerna anser utskottet därför de i motionen framförda önskemålen böra i görligaste mån tillgodoses. Givetvis förutsättes att en postal reform av detta slag icke får ske på bekostnad av den postala servicen i andra avseenden.

Utskottet hemställer i anslutning till vad ovan anförts,

att första kammaren för sin del ville besluta att riksdagen i anledning av motionen I: 71 ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att vad utskottet här ovan anfört måtte beaktas.